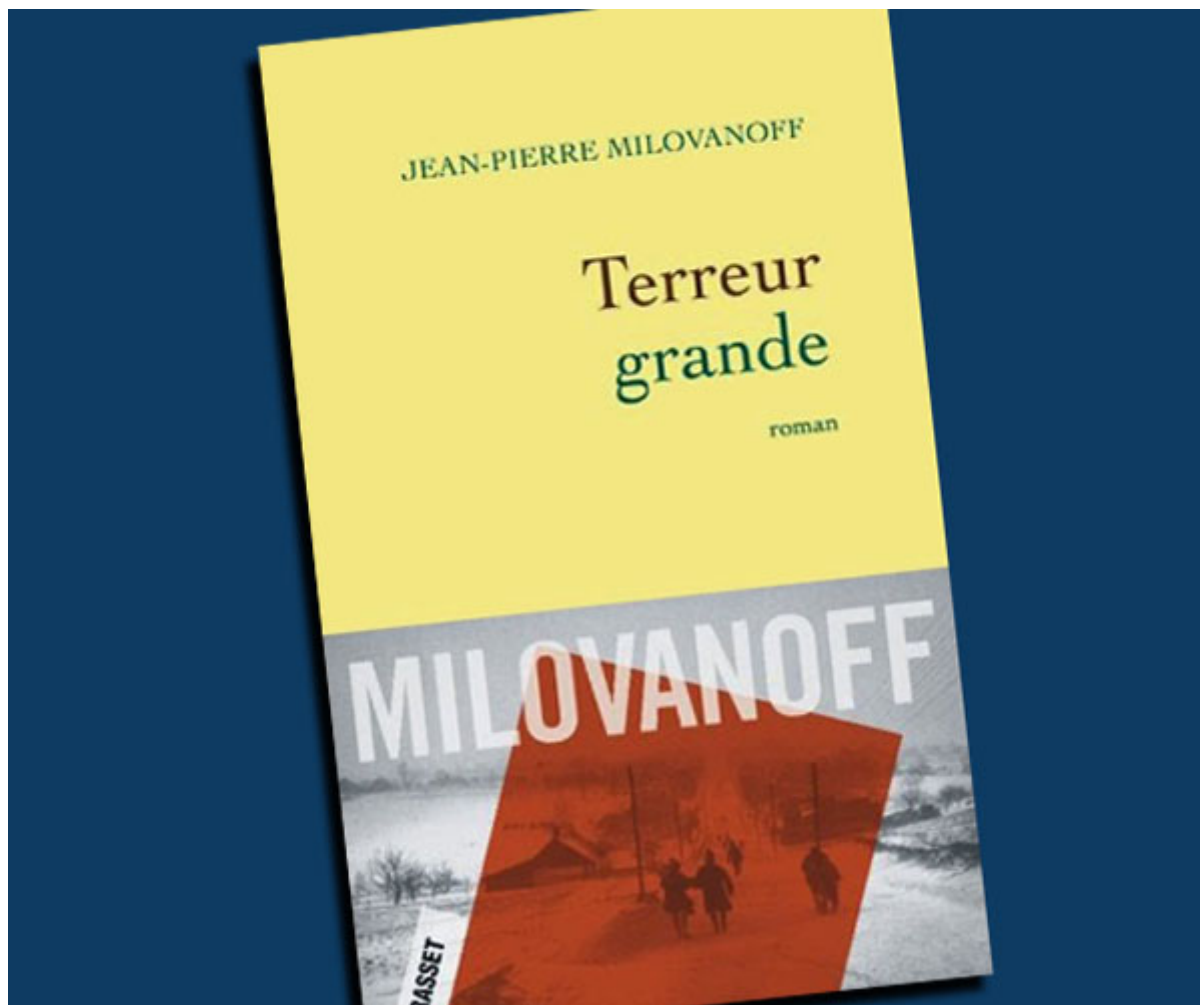

26 Μαΐου 2015

Η λογοτεχνία συναντά την ιστορία: ο Μεγάλος Τρόμος...

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Το βιβλίο του γνωστού στο ελληνικό αναγνωστικό κοινό Jean-Pierre Milovanoff [*Άγρια προσφορά* (2000), *Η λάμψη της Αντωνίας* (2000), *Ωρελίν* (2002) και *Η μελαγχολία των αθώων* (2003)] αποτελεί μία συνάντηση της λογοτεχνίας με την ιστορία της ζοφερής για τη Ρωσία περιόδου 1936-1939.

Jean-Pierre Milovanoff, Terreur grande, Grasset, Paris 2013, σελ. 139

Το ιστορικό πλαίσιο του αφηγήματος είναι η ζοφερή ρωσική πολιτική πραγματικότητα των ετών 1936-1939 (σ. 18). Ζοφερή, διότι οι τότε κατέχοντες την εξουσία προέβαιναν σε εκτελέσεις όχι μόνον μελών του κυρίαρχου κομμουνιστικού κόμματος της σοβιετικής Ρωσσίας (σ. 25), όπως πολλές φορές ομολογείται και στην χώρα μας, αλλά συνολικά αυτών που χαρακτηρίζονταν ως «εχθροί του σοβιετικού λαού» (σ. 50, σ. 65, σ. 92), ή ως «εχθροί της σοβιετικής ηθικής» (σ. 79). Υπήρχαν μαζικές περιπτώσεις συλλήψεων και μάλιστα «γυναικών κάθε ηλικίας ... νέων πτυχιούχων, αρρώστων, συζύγων, ηλικιωμένων» (σ. 26), οι

οποίοι αρχικά κατηγορούνταν λ.χ. για κατασκοπεία (σ. 28). Είναι χαρακτηριστικό ότι οι επιβαλλόμενες προς αυτούς ποινές διακρίνονταν σε δύο κατηγορίες, στην πρώτη κατηγορία η κατάληξη ήταν η εκτέλεση, ενώ στην δεύτερη η “αποστολή” στην Σιβηρία (σ. 37). Με ειρωνεία αλλά και ρεαλισμό διαπιστώνει ένας από τους ήρωες του αφηγήματος: «Δέκα χρόνια στην Σιβηρία υπό αυστηρό καθεστώς. Μείον εξήντα βαθμοί κελσίου στον χειμώνα. Εάν επιβιώσεις, θα είσαι άλλος άνθρωπος» (σ. 60). Αλλά είναι βέβαιο ότι «ο φυλακισμένος δεν θα ξανάβρισκε ποτέ την ελευθερία του» (σ. 70). Επιπροσθέτως καταγράφονται και οι συνηθισμένες, ακόμα και αμέσως μετά την Επανάσταση, περιπτώσεις εξαφανίσεις απλών ανθρώπων κάθε ηλικίας (σ. 70), οι οποίοι εν συνεχεία εκτελούνταν (σ. 31), προφανώς χωρίς δίκη.

Η όλη αυτή πραγματικότητα δεν ήταν μέρος «μιας θεατρικής παράστασης αλλά της ίδιας της ζωής» (σ. 39) στην σοβιετική Ρωσία της δεκαετίας του '30. Προφανώς σε μία τέτοια ατμόσφαιρα είχαν χαθεί «οι συζητήσεις, οι τρόποι, το γούστο ... η ομορφιά» (σ. 40), παρά την «ανώτερη οργανωτικότητα» (σ. 57). Στο ίδιο πλαίσιο προστίθεται ότι «το κόμμα των εργατών προσδιόριζε το καλό και το κακό, το σωστό και το λάθος, το αληθινό και το φανταστικό» (σ. 118).

Όμως, σ’ αυτήν την ύπουλη ατμόσφαιρα ένας άλλος ήρωας του αφηγήματος επιλέγει την σιωπή: «Η Επανάσταση σου έδωσε τα πάντα, εσύ της δίνεις τα πάντα, αλλά όταν μιλάμε ελεύθερα, παραμένεις σιωπηλός» (σ. 120). Είναι ευνόητο ότι η σιωπή σε συνθήκες καταπιεστικές ήταν προτιμητέα, εάν μάλιστα ληφθεί υπ’ όψιν ότι και η παραμικρή έκφραση δυσφορίας (λ.χ. σ. 30) επέσυρε κατηγορίες και ενδεχομένως εκτέλεση ή εξορία.

Το αφήγημα του Milovanoff που παρουσιάζω σήμερα, είναι μία απεικόνιση της ζωής στην σοβιετική Ρωσία της δεκαετίας του '30. Ελάχιστοι τότε, και κατά κανόνα οι ευρισκόμενοι σε ανώτερες κυβερνητικές θέσεις, οι υμνητές του καθεστώτος και οι καταδότες, γλίτωναν τις διώξεις, την εξορία ή την εκτέλεση.

Η ειρωνεία και ο ρεαλισμός της γραφής του συγγραφέως θυμίζει τα κείμενα των Ρώσων λογοτεχνών του 20ου αι., από τον Πιλνιάκ μέχρι τον Αξιόνωφ. Παρά την μικρή του έκταση, το βιβλίο του Milovanoff είναι σπουδαίο.